

ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ PROJECT: ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΖΗΤΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΜΑΚΡΙΝΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ

ΟΜΑΔΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Ξανθή Αλμπανάκη, Θεολόγος

Διονυσία Χατζή, Θεολόγος

ΣΧΟΛΕΙΟ

Πειραματικό Λύκειο
Πανεπιστημίου Μακεδονίας

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, 28/8/2015

1. Σ υ ν ο π τ ι κ ή π ε ρ ι γ ρ α φ ή τ η ς α ν ο ι χ τ ή ς ε κ π α ι δ ε υ τ ι κ ή ς π ρ α κ τ ι κ ή ς

Η ψηφιακή πρακτική αποτελεί ένα project στο μάθημα των Θρησκευτικών της Β' Λυκείου και αφορά τα ανατολικά θρησκευόμενα που παρουσιάζονται στο δεύτερο μέρος του βιβλίου. Οι μαθητές έχουν πολύ μικρή επαφή με τις ανατολικές θρησκείες και αυτές οι ενότητες είναι το πρώτο ουσιαστικό άνοιγμα στον κόσμο της ανατολής. Για το λόγο αυτό οι μαθητές χρειάζεται να ενθαρρυνθούν σε ένα συναρπαστικό ταξίδι μέσα από μία ιστοεξερεύνηση και παράλληλα με τη συνδρομή της τέχνης ώστε να σταθούν σοβαρά και κριτικά απέναντι στο θρησκευτικό φαινόμενο.

Το σενάριο πραγματοποιείται ενισχυτικά και έχει επαναληπτικό χαρακτήρα. Οι δραστηριότητες είναι συνολικές και αφορούν τα θρησκευόμενα του Ινδουισμού, του Βουδισμού και της Κινέζικης θρησκείας. Η μέθοδος που ακολουθήθηκε ήταν η ομαδοσυνεργατική και εφαρμόστηκε διεπιστημονική προσέγγιση σύμφωνα με το μοντέλο Trans disciplinarily (supra disciplinarily). Υιοθετείται επίσης το μοντέλο μάθησης μέσω επίλυσης προβλημάτων (PBL), το οποίο βοηθάει τους μαθητές να μελετήσουν, να εξετάσουν, να αναλύσουν και να επιχειρήσουν να λύσουν ένα πρόβλημα. Εφαρμόστηκαν τέλος, διάφορα μοτίβα τεχνικών δημιουργικής σκέψης (Artfulthinking), βιωματικές δραστηριότητες, ενώ υπήρξε αξιοποίηση των Τ.Π.Ε, του ψηφιακού σχολείου και του Φωτόδεντρου από τους μαθητές.

2. Σ χ ε δ ι α σ μ ό ς τ η ς α ν ο ι χ τ ή ς ε κ π α ι δ ε υ τ ι κ ή ς π ρ α κ τ ι κ ή ς

2.1 Σ τ ο ι χ ε ί α σ χ ε δ ι α σ μ ο ύ

Το σενάριο υλοποιήθηκε στο μεγαλύτερο κομμάτι του στο εργαστήριο πληροφορικής. Τα θέματα που πραγματεύτηκαν έγινε προσπάθεια να είναι ανάλογα της ηλικίας και των ενδιαφερόντων των παιδιών ώστε να υπάρχει κινητοποίηση της τάξης και βιωματική εμπλοκή. Να τονισθεί ότι απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή στην επιλογή των κατάλληλων ιστοτόπων και πηγών ιδιαίτερα όταν εμπλέκονται θέματα πίστης και λατρείας και θα ήταν προτιμότερη η επιλογή ιστοσελίδων μόνο στην ελληνική γλώσσα. Όσον αφορά όμως τα ξένα θρησκευόμενα είναι πολύ δύσκολο κάτι τέτοιο και για το λόγο αυτό απαιτείται μία προσεκτική επιλογή από το διδάσκοντα και διερεύνηση του επιπέδου γνώσης της αγγλικής των μαθητών.

2.2 Δ ι δ α κ τ ι κ ο ί σ τ ό χ ο ι

Παρουσίαση βασικών αρχών και πτυχών ανατολικών θρησκευμάτων
Καλλιέργεια ενσυναίσθησης
Κινητοποίηση της τάξης και βιωματική εμπλοκή
Υπέρβαση στερεοτύπων και προκαταλήψεων
Καλλιέργεια μεταγνωστικών δεξιοτήτων
Ενεργοποίηση συναισθημάτων (Ευαισθητοποίηση, πρόκληση συναισθημάτων
ανάπτυξη γνωστικών δεξιοτήτων (Πρόβλεψη-Παρατήρηση-Ερμηνεία)
Ανάπτυξη Γνωστικών Δεξιοτήτων (Σύγκρισης & Αντιπαράθεσης)
Να αναγνωρίζουν οι μαθητές τα σύμβολα του Βουδισμού, του Ινδουισμού, του Ταοϊσμού.
Να γνωρίσουν τις ανθρωπιστικές αξίες που προώθησαν οι ανατολικές θρησκείες

Να διερευνήσουν την επίδραση των θρησκειών στην τέχνη και στη ζωή

Να παρουσιάζουν στοιχεία για τη ζωή του Βούδα και να αφηγούνται ιστορίες γύρω από αυτό το πρόσωπο.

Να διακρίνουν τις διαφορετικές αντιλήψεις των θρησκειών για το τέλος του κόσμου

3. Εφαρμογή της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής

3.1 Περιβάλλον – πλαίσιο

Περιγράψτε το περιβάλλον και το πλαίσιο μέσα στα οποία υλοποιήθηκε η ανοιχτή εκπαιδευτική πρακτική αξιοποίησης ψηφιακού περιεχομένου. Αναφέρετε τις προϋποθέσεις πραγματοποίησης της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής, αν υπάρχουν (για παράδειγμα στο πλαίσιο της μεθόδου project της Α' λυκείου).

Η πρακτική υλοποιήθηκε στο μάθημα των Θρησκευτικών της Β' Λυκείου υπό μορφή project ενισχυτικά αφού είχαν διδαχθεί οι ενότητες και στοχεύοντας σε μία πιο ουσιαστική γνωριμία με τα ανατολικά θρησκευόμενα. Η πρακτική έλαβε χώρα στο εργαστήριο πληροφορικής αλλά κάποιες θεματικές (βιωματικές δραστηριότητες) υλοποιήθηκαν στην τάξη. Προετοιμάστηκαν φύλλα εργασίας, κείμενα, εικόνες, υλικό από το διαδίκτυο. Απαιτούνται επίσης projector και λογισμικά παρουσίασης και εννοιολογικών χαρτών.

Οι δραστηριότητες είναι συνολικές επειδή αφορούν όλες τις θρησκείες και γίνονται σταδιακά κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας όλων των θρησκευμάτων. Επίσης λήφθηκε σοβαρά υπόψη η ηλικία των μαθητών και για αυτό πολλές δραστηριότητες καλλιεργούν ψυχοκινητικές δεξιότητες των μαθητών, ενώ έχουν και παιγνιώδη χαρακτήρα (σκοινί μπουγάδας, δημιουργία καρτών, ζωγραφική μαντάλων κ.α). Ο εκπαιδευτικός είναι εμπυχωτής που ακούει ενεργητικά τους μαθητές, προτείνει χωρίς να επιβάλλει και τους συνοδεύει (τρίπτυχο ακούω-προτείνω-συνοδεύω). Τα μοτίβα

έντεχνου συλλογισμού αποτελούν δραστηριότητες στις οποίες συμμετέχουν εύκολα όλοι οι μαθητές και εμπειρέχουν διαδικασίες που μπορούν να ενισχύσουν τις αρχές της συνεργατικότητας και της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να παίρνουν αφορμές μέσα από ορθόδοξα χριστιανικά κείμενα ή εικόνες για προβολή διαθεματικών/διαπολιτισμικών προσεγγίσεων. Τα περισσότερα μαθήματα άλλωστε του σχολικού προγράμματος ενδείκνυνται για μια διαπολιτισμική προσέγγιση (Αποστολίδου, 2002).

3.2 Τάξη

Νηπιαγωγείο	Α' γυμνασίου
Α' δημοτικού	Β' γυμνασίου
Β' δημοτικού	Γ' γυμνασίου
Γ' δημοτικού	Α' λυκείου
Δ' δημοτικού	Β' λυκείου
Ε' δημοτικού	Γ' λυκείου
ΣΤ' δημοτικού	

3.3 Διάρκεια δραστηριότητας

Ώρες διδασκαλίας

7 ώρες δραστηριότητας

3.4 Αναλυτική περιγραφή της πραγματοποίησης της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής

Κατά τη διάρκεια της πρακτικής ακολουθήθηκε η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία. Το συγκεκριμένο σενάριο έχει αναπτυχθεί σύμφωνα με τις θεωρίες της διαθεματικότητας, και του δομικού και κοινωνικού εποικοδομητισμού. Αρχικά έγινε χωρισμός των

ομάδων, ανομοιογενείς τετράδες, (4x6) με γνώμονα τις προτιμήσεις των μαθητών και τις δεξιότητές τους μετά από κοινωνιόγραμμα που προηγήθηκε. Στη συνέχεια έγινε κατανομή αρμοδιοτήτων και ανάθεση εργασιών, παρουσίαση του συνολικού σεναρίου και γνωριμία με το θέμα (forming) ώστε να γνωρίζουν οι μαθητές τους επιδιωκόμενους στόχους και τις δυσκολίες (storming), εισαγωγή στις έννοιες που πραγματεύεται το σενάριο, διατύπωση κανόνων (norming). Οι ομάδες δουλεύουν με διαφορετικά φύλλα εργασίας ώστε να καλυφθούν οι θεματικές από διάφορες οπτικές γωνίες και να εμπλακούν με όσο το δυνατόν περισσότερες δραστηριότητες, αλλά και για οικονομία χρόνου. Τα θέματα που πραγματεύθηκαν έγινε προσπάθεια να είναι ανάλογα της ηλικίας και των ενδιαφερόντων των παιδιών ώστε να υπάρχει κινητοποίηση της τάξης και βιωματική εμπλοκή. Στη συνέχεια οι μαθητές ενημερώθηκαν για τις τεχνικές δημιουργικής σκέψης και τη διδασκαλία μέσα από την τέχνη. Ο Goodman παρουσιάζει τα “παραγωγικά εμπόδια” της τέχνης εφόσον η ίδια δεν αποκαλύπτει το προφανές αλλά καλεί το θεατή σε μία δημιουργική αναζήτηση. Αυτά τα εμπόδια κλήθηκαν να ξεπεράσουν οι μαθητές και να τα αναδείξουν.

Σχεδιάγραμμα ανάπτυξης διδασκαλίας

Ινδουισμός/ Μια χώρα... χίλια πρόσωπα

1^ο δίωρο

1. Προβολή εικόνας χάρτη Ινδουισμού και τεχνική ιδεοθύελλας

Ο διδάσκων προβάλλει στον projector την εικόνα του χάρτη της Ινδίας και αναφέρει τη λέξη Ινδουισμός. Οι μαθητές πρέπει να γράψουν με την τεχνική της αυτόματης γραφής όσες λέξεις τους έρχονται στο μυαλό. Οι λέξεις-κλειδιά καταγράφονται και κατηγοριοποιούνται στον πίνακα (θρησκεία, πολιτισμός, τέχνη, λατρεία κ.α). Βάσει της κατηγοριοποίησης αρχίζει ένας κατευθυνόμενος διάλογος στην τάξη σε σχέση με αυτά που θα ασχοληθούμε. Προβάλλεται επίσης ένα Video για τον Ινδουισμό, <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-educationalvideo-8522-775>, όπου οι

μαθητές μπορούν να παρακολουθήσουν απόσπασμα με πληροφορίες για τον Ινδουισμό.

Στη συνέχεια εφαρμόζονται μία σειρά από μοτίβα διδασκαλίας μέσα από την τέχνη:

2. Μοτίβο: Ανάλυσης Διαστάσεων. Εφαρμόζεται η διδασκαλία μέσα από την τέχνη (Artfulthinking) και αξιοποιούνται διάφορα μοτίβα. Αρχικά εφαρμόζεται η τεχνική της ανάλυσης διαστάσεων, η οποία λειτουργεί ως «πίνακας ελέγχου» ώστε να εξασφαλισθεί ότι συγκεντρώθηκαν όλες τις απαραίτητες διαστάσεις μίας θεματικής προκειμένου οι μαθητές να κατανοήσουν και να επεξεργαστούν μία κατάσταση (Ουσιαστική, Χωρική, Χρονική, Ποσοτική και Ποιοτική). Για το λόγο αυτό γίνεται αξιοποίηση του κειμένου Αν. Γιαννουλάτου, “Ίχνη από την αναζήτηση του υπερβατικού” και επιλεκτικά αστοιχεία από το λογισμικό για τις Θρησκείες “ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ.

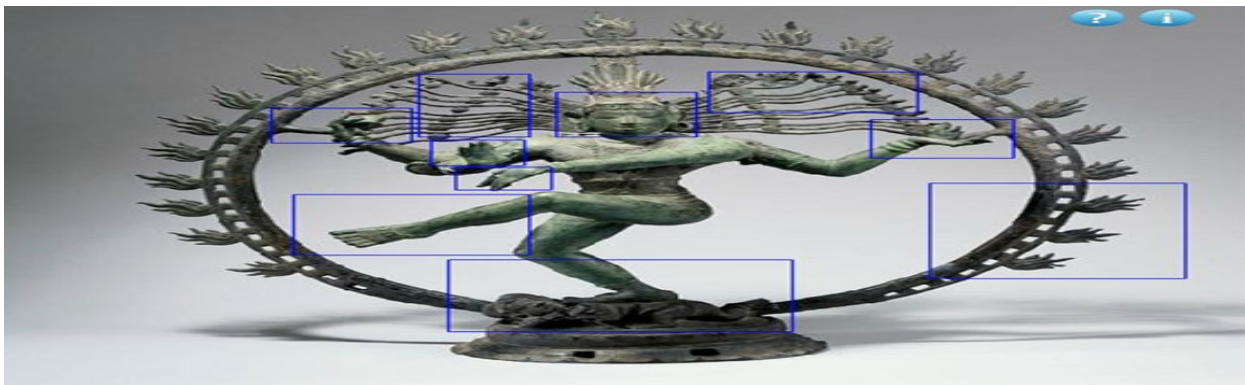
3. Μοτίβο: Αντιλαμβάνομαι, γνωρίζω, φροντίζω (perspective, know, care about). Προβάλλεται μία εικόνα του Γκάντι και αναφέρονται λίγα εισαγωγικά βιογραφικά από το διδάσκοντα (προβολή ανθρωπιστικών αξιών). Οι μαθητές καλούνται να απαντήσουν σε ερωτήσεις σύμφωνα με το μοτίβο (Τι μπορεί να αντιλαμβάνεται, σκέπτεται ή να νιώθει ο Γκάντι, Τι θα μπορούσε ίσως να γνωρίζει ή να πιστεύει, Τι είναι αυτό για το οποίο πιθανόν να νοιάζεται και να φροντίζει;)

4. Δραστηριότητες δημιουργικής έκφρασης (Συνάντηση, φανέρωση, αναμέτρηση οικείωση). Ανάγνωση ρήσεων του Γκάντι και δημιουργία ενός δεκάλογου με βάση αυτά που προτείνει ο Γκάντι από τους μαθητές.

5. Μοτίβο: Πέντε π και ένα γ. Διευκρίνιση εμφάνισης ενός φαινομένου: των καστών μέσα από απόσπασμα κείμενου από Ριγκ Βέδα Χ, 90. (Τι συνέβη, Ποιος είναι υπεύθυνος για το συμβάν, Ποιοι συμμετείχαν; , Που συνέβη, Πότε συνέβη, Πως συνέβη).

6. Μοτίβο: Παιχνίδι Επεξεργασίας [e laboration game]. Ένα μοτίβο για την προσεκτική παρατήρηση και την περιγραφή. Προβάλλεται η διαδραστική εικόνα του Σίβα ως Ναταράγια, <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-788> (Εικόνα 1), η οποία έχει σύντομες εξηγήσεις και σχόλια σχετικά με το συμβολικά στοιχεία στα

γλυπτά που αναπαραστούν τον Σίβα Ναταράγια, θεό της ινδικής μυθολογίας που χορεύει το χορό της κοσμογονίας. Η εικόνα μπορεί να χρησιμοποιηθεί κατά την εισαγωγή και παρουσίαση των εννοιών. (Ενδεικτικά κάποιες ερωτήσεις: Τι συμπεραίνουμε από το ύφος του προσώπου; Το ανσηκωμένο πόδι τι μπορεί να δηλώνει... Το άλλο πόδι που πατάει; Οι φλόγες της αναγέννησης ελίσσονται σε κύκλο γιατί... Τι κρατάει το δεξί χέρι; Το άλλο χέρι γιατί κρατάει μια φλόγα; Το τρίτο χέρι τι στάση έχει και γιατί... Το τέταρτο χέρι προς τα πού γέρνει... Τα μακριά μαλλιά τι μπορεί να συμβολίζουν;

Εικόνα 1: Διαδραστική εικόνα Σίβα ως Ναταράγια

7. Ιστοεξερεύνηση τέχνης: Επιδράσεις της θρησκείας στον πολιτισμό, την τέχνη και τη ζωή. Οι ενότητες ενδείκνυνται για μία δικτυακή αποστολή εφόσον υπάρχει πλούσιο υλικό στο διαδίκτυο και ιδιαίτερο ενδιαφέρον από τους μαθητές, δεδομένου της πολυπολιτισμικότητας των σύγχρονων τάξεων. Οι μαθητές εστιάζουν στη χρήση της πληροφορίας και όχι στην απλή αναζήτησή της και παρακινούνται να καλλιεργήσουν την αναλυτική, συνθετική σκέψη και την κριτική τους ικανότητα. Διακρίνουν τις επιδράσεις της κάθε θρησκείας στον πολιτισμό, την τέχνη και τη ζωή (Τέχνη, Χορός, Πολιτισμός). Για την ιστοεξερεύνηση μπορεί να διατεθεί μία ώρα στο εργαστήριο, ή ως ομαδική εργασία (κάθε ομάδα ένα θρησκευμα) για το σπίτι. Για τις ανάγκες της διδασκαλίας δημιουργήθηκε στο ιστολόγιο της διδάσκουσας θεματική με τίτλο “project: Ανατολικές θρησκείες”,

όπου υπάρχει όλο το υλικό συγκεντρωμένο). Παράλληλα γίνονται και προβολές video (“Λουτρό στο Γάγγη”, Λατρεία ζώων, “Sacred Cows In India”. Προβάλλονται επίσης: Συλλογή φωτογραφιών: Θεότητες Ινδουισμού, <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-3833>, περιήγηση σε ινδουιστικό ναό, <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-4256>).

8. Δραστηριότητα Συγγραφής ημερολογίου: «Μία μέρα στην Ινδία» (αναστοχαστική τεχνική, καλλιέργεια ενσυναίσθησης).

9. Στο τέλος οι μαθητές ανά ομάδες προσπαθούν να λύσουν κάποια κουίζ για τον Ινδουισμό από το Φωτόδεντρο με επαναληπτικές ασκήσεις διαφόρων τύπων (αντιστοίχισης, σωστού-λάθους, πολλαπλής επιλογής, τοποθέτησης στη σωστή σειρά). Δίπλα στην κάθε διαφάνεια με άσκηση υπάρχει και σχετική με αυτήν εικόνα. Υπάρχει η δυνατότητα επίσης επανελέγχου των απαντήσεων για ανατροφοδότησης και στο τέλος δίνεται και το τελικό ποσοστό επιτυχίας.

Βουδισμός

2^ο δίωρο

- 1. Θεματική προσέγγιση** μέσω του προσώπου του Βούδα. Προβολή video για τον Βούδα (<http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-educationalvideo-8522-782>) και καταγραφή των βασικών στοιχείων.
- 2. Μοτίβο: Ερμηνεία και αιτιολόγηση.** Προβολή εικόνων του Βούδα (ο ισχνός της άσκησης και ο πληθωρικός της ευδαιμονίας). Συλλογή σύγχρονων φωτογραφιών με αγάλματα του Βούδα τον ιδρυτή του Βουδισμού, <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-4472>, Συλλογή φωτογραφιών: Βουδισμός, <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-3837>. Οι μαθητές παρατηρούν στις φωτογραφίες τον εικονιζόμενα Βούδα,

τη θέση και τη στάση του, ώστε να προβούν σε δημιουργικές συγκρίσεις. Με κλικ πάνω στην κάθε εικόνα διαβάζουν περισσότερες πληροφορίες γι' αυτήν. Οι φωτογραφίες βοηθούν στην οπτικοποίηση των εννοιών και συνδέονται με την καθημερινή πραγματικότητα του σύγχρονου κόσμου. Στη συνέχεια απαντούν σε ερωτήσεις σύμφωνα με το μοτίβο: Τι σε κάνει να το λες αυτό; Τι συμβαίνει; Τι βλέπεις που σε κάνει να το λες αυτό;

3. **Μοτίβο: Δημιουργικές ερωτήσεις (Creative questions)** σε κείμενο βιογραφίας του Βούδα. Επιπλέον και σαν δραστηριότητα για το σπίτι θα μπορούσε να ζητηθεί από τα παιδιά να κάνουν απόδοση του κειμένου της ιστορίας του Βούδα με εικόνες ή ζωγραφική (Ενδεικτικά: Πού διαδραματίζεται η ιστορία; (προσδιορισμός του τόπου, Πότε;, Ποια γεγονότα (ποιες συναντήσεις) προκάλεσαν τον έντονο προβληματισμό του πρίγκηπα Γκαουτάμα; Τι αποφάσισε να κάνει και γιατί; Για ποιους λόγους τον εγκατέλειψαν οι συνασκητές του; Πώς πέτυχε το φωτισμό του; Πώς τον περιγράφει; Πώς διαμορφώθηκε η ιστορία του βουδισμού;).
4. **Artfulthinking. Μοτίβο: Ακούγοντας δέκα επί δύο και συνεργατικές τεχνικές** (Σκέψου, Συζήτησε, μοιράσου). Βουδιστικός ύμνος- ακρόαση.
5. **Ιστοεξερεύνηση τέχνης.** Οι μαθητές λαμβάνουν μέρος σε δραστηριότητες όπως:
 - α) Περιήγηση σε βουδιστικό ναό, <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-4035>, η οποία είναι μία δραστηριότητα διερεύνησης των βασικά στοιχείων ενός ναού του Βουδισμού. Με την επιλογή κάθε στοιχείου οι μαθητές βλέπουν εικόνες και αντλούν πληροφορίες που συνδέουν τα στοιχεία αυτά με τις διδασκαλίες του Βουδισμού. Παρουσιάζονται φωτογραφίες σχετικές με Βουδιστικούς ναούς από διάφορα μέρη του κόσμου. Οι μαθητές ασκούνται στην παρατήρηση των φωτογραφιών, ώστε να αντιληφθούν την καθολικότητα του γεγονότος και την διαχρονική του διάσταση
 - β) Συλλογή φωτογραφιών βουδιστικοί ναοί,

<http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-3840>

φωτογραφιών:

Βουδιστές

γ) Συλλογή
μοναχοί,

<http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-4223>.

Παρουσιάζονται φωτογραφίες σχετικές με Βουδιστές μοναχούς από διάφορα μέρη του κόσμου. Οι μαθητές ασκούνται στην παρατήρηση των φωτογραφιών, ώστε να αντιληφθούν την καθολικότητα του γεγονότος και την διαχρονική του διάσταση. Στη συνέχεια οι μαθητές θα πρέπει ομαδικά να κάνουν μία παρουσίαση με όποιο λογισμικό παρουσίασης θέλουν με τα βασικότερα στοιχεία.

6. Στο τέλος οι μαθητές και πάλι λαμβάνουν μέρος σε δραστηριότητες αξιολόγησης μέσα από κουίζ από το φωτόδεντρο.

Κομφούκιος, ο ηθικοδιδάσκαλος. Ηθικές και κοινωνικές προτροπές

3^ο δώρο (1 ώρα)

1. **Προβολή εικόνων Κομφούκιου** από συλλογές του Φωτόδεντρου. Δίνονται επίσης κάποια εισαγωγικά στοιχεία από τον εκπαιδευτικό για το πρόσωπο του Κομφούκιου. Στη συνέχεια οι μαθητές παίρνουν μέρος σε μία δραστηριότητα περιήγησης στον Κομφουκιανισμό, <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-4263>, η οποία είναι δραστηριότητα διερεύνησης, εντοπισμού και καταγραφής των βασικών στοιχείων ενός ναού του Κομφουκιανισμού πάνω σε ένα χάρτη της Κίνας. Με την επιλογή κάθε στοιχείου οι μαθητές βλέπουν εικόνες και αντλούν πληροφορίες που συνδέουν τα στοιχεία αυτά με τις διδασκαλίες του Κομφουκιανισμού.
2. **Γλωσσικές δραστηριότητες.** α) Δίνεται στους μαθητές ένα σημείωμα συγγενών ρητών από τα Ανάλεκτα του Κομφούκιου. Τους ζητείται να επιλέξουν ανά ομάδες ένα από αυτά και να θεμελιώσουν γραπτώς την επιλογή τους και αν δικαιολογείται ο χαρακτηρισμός «ηθικοδιδάσκαλος» που έχει αποδοθεί στον Κομφούκιο. Οι αιτιολογήσεις παρουσιάζονται, συγκρίνονται και καταγράφονται στον πίνακα

κατηγοριοποιημένα β) Επιλογή και υπομνηματισμός αφορισμών. Δίνεται στους μαθητές ένα σημείωμα συγγενών ρητών από τα Ανάλεκτα του Κομφούκιου («Κείμενά μου – Θησαυροί μου. Αποφθέγματα από τις θρησκείες»- Δημιουργία καρτών με αποθεύγματα).

3. **Artful Thinking. Μοτίβο. Βλέπω, ισχυρίζομαι, αναρωτιέμαι, διερωτώμαι (I see, I think, I wonder).** Οι μαθητές δουλεύουν πάνω σε μία εικόνα γλυπτού του Κομφούκιου, το οποίο αποτελεί μέρος μιας νέας έκθεσης στο «Rockbund Art Museum» στη Σαγκάη και φέρει την ονομασία «Q Confucius» (Στο γλυπτό ο Βούδας αναπαριστάται με ένα γιγαντιαίο κεφάλι μέχρι τους ώμους που αντιπροσωπεύει το διάσημο Κινέζο στοχαστή και κοινωνικό φιλόσοφο του 5ου αιώνα π.Χ. Κομφούκιο). Ενδεικτικές ερωτήσεις: Τι βλέπεις; Τι σκέφτεσαι γι' αυτό που βλέπεις; Τι είναι αυτό που σε κάνει να αναρωτιέσαι; Υποστήριξη ερμηνείας με λογικά επιχειρήματα.

4. **Μοτίβο Αντιλαμβάνομαι, γνωρίζω, φροντίζω (perspective, know, care about).** (διαφορετικές οπτικές, φαντασία, ενσυναίσθηση, καλύτερη κατανόηση, να εισέλθουν στην ψυχή και στο χαρακτήρα του Κομφούκιου). Οι μαθητές καλούνται να απαντήσουν: α) Δείτε ήσυχα την εικόνα αφήνοντας τον εαυτό σας να περιπλανηθεί και να απορροφηθεί β) Τι μπορεί να αντιλαμβάνεται, να σκέφτεται ή να νιώθει το υπό διερεύνηση πρόσωπο; Τι θα μπορούσε ίσως να γνωρίζει ή να πιστεύει; Τι είναι αυτό για το οποίο πιθανόν να νοιάζεται και να φροντίζει;(Πιθανές απαντήσεις: ασημαντότητα ανθρώπινης ύπαρξης, ένωση με το άπειρο, συνεχής εγρήγορση, ενδιαφέρον για τον άνθρωπο, σπουδαιότητα προσώπου κ.α). Οι απαντήσεις κατατίθενται γραπτά ώστε οι διαφορετικές απόψεις να αντιπαραβάλλονται. Το αποτέλεσμα παίρνει τη μορφή πλέγματος όπου οι απόψεις κατηγοριοποιούνται στην κορυφή (οριζόντια) και οι ερωτήσεις μπαίνουν στη αριστερή πλευρά. Ο δάσκαλος ρωτά κάθε φορά ποια θέση τους φαίνεται πιο οικεία.

Ταοϊσμός – Λάο τσε – Τάο τε Τσιγκκ

3^ο δίωρο (1 ώρα)

Σε αυτή τη Δ.Ε. επιχειρείται μια ανακεφαλαίωση της ιστορίας του κόσμου, μέσα από τη σύνδεση της χριστιανικής πρωτολογίας με την εσχατολογία. Η σωτηρία της κτίσης και του ανθρώπου ως τέλος της ιστορίας-τελείωση, ανταποκρίνεται στην αρχική Δημιουργία ενός σύμπαντος «λίαν καλού» και ενός ανθρώπου που είναι εικόνα του Θεού. Το ίδιο το τέλος, παρά τις ζοφερές και πολύ διαδεδομένες καταστροφολογίες της εποχής μας, δεν θα είναι τίποτε άλλο από τη στιγμή εκείνη που όλα θα έρθουν στο φως και θα λουσθούν από αυτό. Η ΘΕ ολοκληρώνεται με την υπενθύμιση του συνοδοιπόρου και «εν ετέρα μορφή» Χριστού, που διαβαίνει μαζί με τους μαθητές του στον δρόμο προς Εμμαούς, καθώς η αναγνώριση της αλήθειας συμβαίνει πάντα μέσα στη σχέση και στο κοινό τραπέζι.

Εφαρμόζονται:

1. Διδασκαλία μέσα από την τέχνη (Artful Thinking). Προβολή εικόνων Λάο Τσε και συλλογή φωτογραφιών για τον Ταοϊσμό, <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-4238>. Οι εικόνες αξιοποιούνται με τα εξής μοτίβα:

A. Μοτίβο. Βλέπω, ισχυρίζομαι, αναρωτιέμαι, διερωτώμαι (I see, I think, I wonder).

B. Μοτίβο. Η αρχή, η μέση, το τέλος [Beginning, middle, end]

Τεχνική Σκέψου, συζήτηση. Μοιράσου – Think, Pair, Share). Αξιοποιούνται αποσπάσματα από το Τάο τε τσινγκ (το βιβλίο του λόγου και της φύσης).

2. Σύμβολα, Ανθρωπιστικές αξίες, στάσεις ζωής, πτυχές διδασκαλίας. A. (Τεχνική Σκέψου, συζήτηση. Μοιράσου – Think, Pair, Share). Ζητούμε από τους μαθητές να επιλέξουν ανά ομάδες ένα από τα αποσπάσματα από το Τάο τε τσινγκ (το βιβλίο του λόγου και της φύσης) ώστε να εντοπίσουν τα χαρακτηριστικά του Τάο καθώς και τις ανθρωπιστικές αξίες και στάσεις ζωής που προκύπτουν από αυτά.

3. Παγωμένη εικόνα – Tableau vivant – Still image. Αποτύπωση ενός περιστατικού που να αποκρυσταλλώνει τα όσα προέκυψαν από την επεξεργασία των κειμένων για το Τάο και τις αξίες.

4. Artful Thinking. Προβολή εικόνας του συμβόλου του ταϊστικού χρόνου. Μοτίβο. Βλέπω, ισχυρίζομαι, αναρωτιέμαι - διερωτώμαι (I see, I think, I wonder). Τι βλέπεις; Τι σκέφτεσαι γι' αυτό που βλέπεις; Τι είναι αυτό που σε κάνει να αναρωτιέσαι;

5. Artful Thinking: Μοτίβο ΑΚΟΥΓΟΝΤΑΣ: ΔΕΚΑ ΕΠΙ ΔΥΟ [Listening: Ten times Two]. Κινέζικη Μουσική και κινέζικα μουσικά όργανα. Προτρέπουμε τους μαθητές να: α) Ακούσουν ήσυχα το μουσικό κομμάτι αφήνοντας τον εαυτό τους να περιπλανηθεί στους ήχους και να απορροφηθεί από τη μελωδία όσο το δυνατόν πιο πολύ, β) Κάνουν μια λίστα με 10 λέξεις ή φράσεις γύρω από οποιαδήποτε όψη ή πτυχή της μουσικής που άκουσαν, γ) Να επαναλάβουν τα βήματα 1 και 2: Να ακούσουν και πάλι προσπαθώντας να προσθέσουν άλλες 10 λέξεις ή φράσεις στη λίστα τους.

6. Ιστοεξερεύνηση. Συλλογή φωτογραφιών: Κινέζοι μοναχοί, <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-4230>.

7. Τέλος οι μαθητές παίρνουν και πάλι μέρος σε κουίζ για την Κινέζικη Θρησκεία, <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-4534>, με επαναληπτικές ασκήσεις διαφόρων τύπων (αντιστοίχισης, σωστού-λάθους, πολλαπλής επιλογής, τοποθέτησης στη σωστή σειρά) στο τέλος της ενότητας. Δίπλα στην κάθε διαφάνεια με άσκηση υπάρχει και σχετική με αυτήν εικόνα. Υπάρχει η δυνατότητα επανελέγχου των απαντήσεων για ανατροφοδότησης και στο τέλος δίνεται και το τελικό ποσοστό επιτυχίας.

Διαθεματική εργασία-προαιρετική. Οι μαθητές μπορούν να διερευνήσουν τις διδασκαλίες των άλλων θρησκειών (Ινδουισμού, Βουδισμού) για τη ζωή μετά θάνατο: α) Οι μαθητές μοιράζονται ελπίδες και οράματα και σχεδιάζουν από κοινού δράση εμπνεόμενοι από την

Πορεία προς Εμμαούς (προβάλλεται Συλλογή εικόνων από την πορεία στους Εμμαούς, <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-4459> β) Προβάλλεται σε οθόνη το έργο του Caravaggio «Το δείπνο στους Εμμαούς» και καλούνται οι μαθητές να αναγνωρίσουν μόνο το κεντρικό πρόσωπο (τον Χριστό). Στη συνέχεια, μοιράζεται το κείμενο της Πορείας προς Εμμαούς (Λκ 24, 13-35). Ακολουθεί η ανάγνωση της περικοπής και απαντήσεις στις ερωτήσεις που έχει ετοιμάσει ο διδάσκων σε σχέση με το κείμενο, γ) Στη συνέχεια, προβάλλεται η εικόνα του Χριστού «εν ετέρα μορφή» του Μ. Πανσέληνου από το Πρωτάτο του Αγίου Όρους (Ενδεικτικά γίνονται οι εξής ερωτήσεις: 1- Ο Χριστός εδώ μοιάζει με την εικόνα που έχουμε συνηθίσει να βλέπουμε και ν' αναγνωρίζουμε; 2- Πώς σας φαίνεται το βλέμμα του Χριστού; Έχει κάτι το ιδιαίτερο;) Παράλληλα οι μαθητές παίρνουν μέρος στη δραστηριότητα με την Ανάσταση του Χριστού με την ομώνυμη εικόνα από το φωτόδεντρο, <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-8840>.

Εργασία για το σπίτι: Οι μαθητές σε ομάδες θα επιχειρήσουν να ανακαλύψουν το μήνυμα που εκπέμπει το περιστατικό προσωπικά για τον καθένα σε ένα κείμενο word.

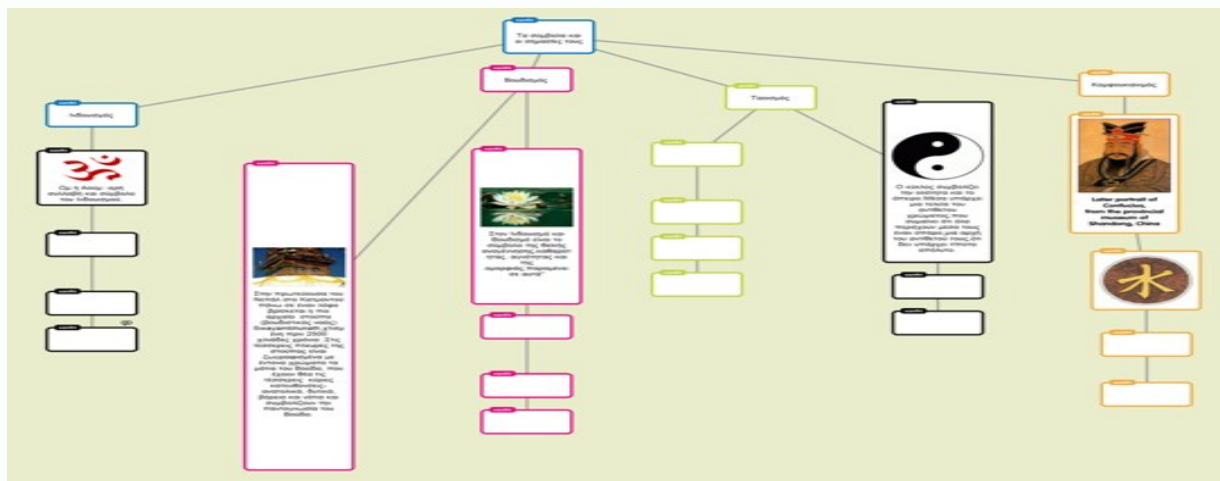
Επιπλέον εφαρμόστηκαν στο τέλος της θεματικής (1 ώρα):

1. Βιωματική δραστηριότητα: «Στο σκοινί της μπουγάδας» (Εικόνα 1). Ένα σκοινί απλώνεται σε μια πλευρά της τάξης. Όλοι οι μαθητές μελετούν το άρθρο 2 της της Οικουμενικής Διακήρυξης. Κατόπιν γράφουν σε ένα φύλλο χαρτιού τη γνώμη τους για το τι θα μπορούσε να κάνουν οι θρησκείες για τον κόσμο μας. Τα φύλλα μανταλώνονται στο σκοινί (επώνυμα ή ανώνυμα) (Εικόνα 2) Όλοι μπορούν να διαβάσουν όλες τις γνώμες και να τις συζητήσουν (τεχνικές ενεργητικής ακρόασης, ενσυναίσθηση, γνησιότητα, ανεπιφύλακτα θετική αποδοχή για το τι μας λέει ο άλλος πραγματικά χωρίς κριτική και αμφισβήτηση του άλλου).

Εικόνα 2: Βιωματική δραστηριότητα: «Στο σκοινί της μπουγάδας»

2. Δημιουργία εννοιολογικού χάρτη: Η σημασία των συμβόλων των ανατολικών θρησκειών (εξ αποστάσεως). Μέσα από τη δημιουργία ενός χάρτη αποκαλύπτεται ο βαθμός κατανόησης του γνωστικού αντικείμενου από το μαθητή. Αν δηλαδή ο εννοιολογικός χάρτης έχει τη μορφή αλυσίδας χωρίς άλλες προεκτάσεις (κόμβους) αυτό συνεπάγεται και ένα χαμηλό βαθμό κατανόησης της έννοιας που αναπαριστά αυτός ο χάρτης. Όσο πιο συνεκτικά δομημένος είναι ένας χάρτης (χωρίς απομονωμένους κόμβους) τόσο πιο άρτιος και ολοκληρωμένος είναι και τόσο υψηλότερος ο βαθμός κατανόησης από τους μαθητές όπως φαίνεται στην εικόνα 3 μέσω του λογισμικού popplet.

Εικόνα 3: Εννοιολογικός, ημιτελής χάρτης, “Η σημασία των συμβόλων των ανατολικών θρησκειών”

Η δραστηριότητα της εννοιολογικής χαρτογράφησης μπορεί να γίνει φυσικά και στο χαρτί χρησιμοποιώντας διάφορα υλικά (χαρτιά, χαρτόνια, κορδόνια, μολύβια) όμως η χρήση λογισμικών επιτρέπει την ευκολότερη και ποιοτικότερη παραγωγή τους. Η συμπλήρωση γίνεται σταδιακά και ολοκληρώνεται όταν τελειώσουν τις ανατολικές θρησκείες. Ο χάρτης μπορεί να δουλευτεί και ηλεκτρονικά εφόσον τα παιδιά θα είναι

συνδιαχειριστές. Δίνονται στους μαθητές εικόνες και σύμβολα, ενώ αναζητούν και οι ίδιοι εικόνες για να συμπληρώσουν τον παρακάτω εννοιολογικό χάρτη.

3.5 Ρόλος του διδάσκοντα

Επιλέξτε από την παρακάτω λίστα τα βασικά χαρακτηριστικά του ρόλου του διδάσκοντα. Υπάρχει η δυνατότητα πολλαπλών επιλογών.

Διδακτικός	Προπονητικός
Ενθαρρυντικός	Διαχειριστικός
Υποστηρικτικός	Μέντωρ
Συμβουλευτικός	Υποκινητικός
Διευκολυντικός	Κριτικός
Συντονιστικός	Επιμελητής περιεχομένου (curator)
Ηγετικός	Τεχνική υποστήριξη
Διαμεσολαβητικός	Άλλος ρόλος:
Εποπτικός	

4. Πηγές Ψηφιακού Εκπαιδευτικού Περιεχομένου που αξιολογήθηκαν

Video για τον Ινδουισμό, <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-educationalvideo-8522-775>.

Δραστηριότητα: Η Ανάσταση του Χριστού-Εικόνες, <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-8840>.

Συλλογή φωτογραφιών: Ινδουισμός-μοναχισμός, <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-4229>.

Συλλογή φωτογραφιών : Ινδουισμός, <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-3839>.

Συλλογή φωτογραφιών : Ινδουισμός, Ιεροί τόποι - ναοί, <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-3831>.

Συλλογή φωτογραφιών : Ινδουισμός - Ιερά αντικείμενα, <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-4226>.

Κουίζ Ινδουισμός Α΄, <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-4538>.

Κουίζ Ινδουισμός Β΄, <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-4539>.

Σίβα Ναταράγια: Ο συμβολισμός πίσω από τα γλυπτά της ινδικής θεότητας, <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-788>.

Video για το Βούδα (<http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-educationalvideo-8522-782>).

Περιήγηση σε βουδιστικό ναό, <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-4035>.

Συλλογή εικόνων από την πορεία στους Εμμαούς, <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-4459>.

Συλλογή φωτογραφιών βουδιστικοί ναοί, <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-3840>.

Συλλογή σύγχρονων φωτογραφιών: Βούδας, <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-4472>.

Συλλογή φωτογραφιών: Βουδισμός, <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-3837>.

Συλλογή φωτογραφιών: Βουδιστές μοναχοί, <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-4223>.

Κουίζ αντιστοίχισης Βουδισμός: Χιναγυάνα-Μαχαγυάνα,
<http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-4496>

Κουίζ : Ο Βουδισμός , <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-4537>.

Συλλογή φωτογραφιών: Κομφουκιανισμός,
<http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-4231>.

Περιήγηση στον Κομφουκιανισμό, <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-4263>.

Συλλογή φωτογραφιών: Κινέζοι μοναχοί,
<http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-4230>.

Κουίζ η Κινέζικη θρησκεία, <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-4534>.

Κουίζ (αντιστοίχιση): Η Κινέζικη θρησκεία,
<http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-4518>.

Συλλογή φωτογραφιών Ταοϊσμός, <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-4238>.

5. Σ τ ο ι χ ε ί α τ ε κ μ η ρ ί ω σ η ς κ α ι ε π έ κ τ α σ η ς τ η ς α ν ο ι χ τ ή ς ε κ π α ι δ ε υ τ ι κ ή ς π ρ α κ τ ι κ ή ς

5.1 Αποτελέσματα - Αντίκτυπος

Περιγράψτε την πρόσθετη μαθησιακή αξία από την αξιοποίηση του ψηφιακού εκπαιδευτικού περιεχομένου και τους τρόπους χρήσης από τους μαθητές.

Το σενάριο εξοικειώνει τους μαθητές με τις Τεχνολογίες των Πληροφοριών και της Επικοινωνίας και την τέχνη. Κατά τη διάρκεια της δράσης αξιοποιήθηκε η πολυαισθητηριακή αντίληψη των μαθητών με έμφαση στην οπτικο-ακουστική επεξεργασία των πληροφοριών. Η ένταξη video (αποσπασμάτων ταινιών και τραγουδιών) διαμορφώνει θετικό κλίμα μέσα στην τάξη εφόσον οι μαθητές κινητοποιούνται μέσα από μία συναισθηματική εμπλοκή. Οι μαθητές εστιάζουν στη χρήση της πληροφορίας και όχι στην απλή αναζήτησή της και παρακινούνται να καλλιεργήσουν την αναλυτική, συνθετική σκέψη και την κριτική τους ικανότητα.

Περιγράψτε αν προέκυψε πρόσθετη μαθησιακή αξία από την αξιοποίηση του ψηφιακού εκπαιδευτικού περιεχομένου, απρόσμενα σε σχέση με τους αρχικούς σας στόχους.

Οι βιωματικές δραστηριότητες που εφαρμόστηκαν συνέβαλαν θετικά στη δράση και στην προσωπική, κοινωνική, πολιτιστική ανάπτυξη των μαθητών εφόσον επιχειρήθηκε επικοινωνιακή προσέγγιση σε διάφορα γλωσσικά και πολιτισμικά περιβάλλοντα. Οι μαθητές τροποποιούν τις απόψεις τους και υπερβαίνουν στερεότυπα που έχουν να κάνουν με ανθρώπους άλλων θρησκειών και καταλήγουν σε προσωπικές συνθέσεις.

Εφαρμόστηκε επίσης το μοντέλο μάθησης μέσω επίλυσης προβλημάτων (PBL). Το μοντέλο επίλυσης προβλημάτων βοηθάει τους μαθητές να μελετήσουν, να εξετάσουν, να αναλύσουν και να επιχειρήσουν να λύσουν ένα πρόβλημα. Η μάθηση μέσω επίλυσης προβλημάτων αποτελεί μία μέθοδο η οποία εισάγει στο χώρο της εκπαίδευσης μια διαφορετική διάσταση στη διαδικασία της μάθησης. Αποτελεί, ουσιαστικά, μια μαθητοκεντρική μέθοδο η οποία εντάσσει τον/την μαθητή/τρια/η στο κέντρο της μαθησιακής διαδικασίας. Οι μαθητές/τριες συμμετέχουν ενεργά στην απόκτηση της γνώσης μέσα από ένα περιβάλλον στο οποίο δεν παραμένουν απλοί παρατηρητές, αλλά συμμετέχουν ενεργά στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Περιγράψτε τη διαμόρφωση που κάνατε εσείς ή/και οι μαθητές σας στο υφιστάμενο περιεχόμενο σε περίπτωση επαναχρησιμοποίησης.

Το υλικό είναι εύκολα επαναχρησιμοποιήσιμο με τις κατάλληλες τροποποιήσεις από εκπαιδευτικούς και άλλων γνωστικών αντικειμένων. Επιλεκτικές δραστηριότητες μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν στο μάθημα των θρησκευτικών και σε άλλες τάξεις, αλλά και μεμονωμένα στα Θρησκευτικά της Β΄ Λυκείου για κάθε θρήσκευμα χωριστά.

Καταγράψτε τα μαθησιακά αποτελέσματα και τον βαθμό καινοτομίας που επέφερε η πραγματοποίηση της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής στο εκπαιδευτικό περιβάλλον σας.

Τα ξένα θρησκευτά και ιδιαίτερα οι ανατολικές θρησκείες δεν είναι γνώριμα στους περισσότερους μαθητές. Συχνά επίσης προσεγγίζονται σαν κάτι εξωτικό με χαρακτήρα φολκλόρ. Η συγκεκριμένη πρακτική συνδύασε τη μελέτη των ξένων θρησκευμάτων με διαθεματική, διαπολιτισμική προσέγγιση, αλλά και με την εμπλοκή άλλων γνωστικών αντικειμένων ώστε να επιτευχθεί μία ολιστική προσέγγιση και οι μαθητές να σταθούν κριτικά και με σεβασμό απέναντι στο θρησκευτικό φαινόμενο.

Τέλος, περιγράψτε τα κριτήρια σύμφωνα με τα οποία αξιολογήσατε τα μαθησιακά αποτελέσματα και η καινοτομία που κρίνετε ότι επέφερε η πραγματοποίηση της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής.

Το σενάριο διδασκαλίας δε θα ήταν ολοκληρωμένο αν δεν υπήρχε πρόνοια για την αξιολόγηση της προσπάθειας αυτής. Οι μαθητές αξιολογούνται μέσω της συμπλήρωσης του εννοιολογικού χάρτη, από την ολοκλήρωση των ατομικών και ομαδικών εργασιών που αναλαμβάνουν. Τα κριτήρια που επιλέχθηκαν ήταν η επίτευξη όλων των δραστηριοτήτων, η παρουσίαση της εργασίας από την ομάδα και η προσπάθεια της ίδιας της ομάδας. Οι μαθητές αξιολογούνται και από τη συμμετοχή τους στα κουίζ στο τέλος κάθε ενότητας. Κάποιες φορές επιχειρείται η αυτοαξιολόγηση από την ίδια την ομάδα και η ετεροαξιολόγηση ώστε να υπάρχει ενεργή συμμετοχή σε κάθε φάση της δραστηριότητας από τους μαθητές. Σε όλη τη διάρκεια επίσης λαμβάνονται σοβαρά υπόψη οι ερωτήσεις κριτικής επεξεργασίας και οι συζητήσεις μεταξύ των μελών. Βασικό

είναι επίσης να δημιουργηθεί ένα portfolio του μαθητή με όλες τις δραστηριότητες που ολοκλήρωσε καθώς προχωράει η θεματική. Για την αποτίμηση τέλος των στάσεων που θα διαμορφωθούν, την υπέρβαση στερεοτύπων και προκαταλήψεων και για τις μεταγνωστικές τους δεξιότητες λαμβάνονται υπόψη τα παραγόμενα (ζωγραφική, άσκηση δημιουργικής γραφής), η ελεύθερη έκφραση στις βιωματικές δραστηριότητες, η συνεργασία μεταξύ των ομάδων, οι παρουσιάσεις στην τάξη, οι συζητήσεις στοργυλής τραπέζης κ.α).

5.2 Σχέση με άλλες ανοιχτές εκπαιδευτικές πρακτικές

Η πρακτική έχει τα στοιχεία της ιστοεξερεύνησης και αξιοποιεί πλούσιο υλικό από το διαδίκτυο. Ταυτόχρονα προωθεί την ομαδοσυνεργατικότητα και βοηθά να έρθουν οι μαθητές σε επαφή με τα ανατολικά θρησκευόμενα μέσα από μία άλλη οπτική. Τέλος η πρακτική εμπλέκει διάφορα γνωστικά πεδία (Πληροφορική, λογοτεχνία, εικαστικά, μαθηματικά, μουσική, Αγγλικά).

5.3 Αξιοποίηση, Γενίκευση, Επεκτασιμότητα

Σε αυτή την υπό-ενότητα καταγράψτε τους τρόπους με τους οποίους η ανοιχτή εκπαιδευτική πρακτική μπορεί να αξιοποιηθεί, γενικευτεί ή επεκταθεί σε διαφορετικά πλαίσια.

1. Η πρακτική εμπλέκει διάφορα γνωστικά πεδία (Πληροφορική, λογοτεχνία, εικαστικά, μαθηματικά, μουσική, χορός, Αγγλικά) και γι' αυτό το λόγο μπορεί να αξιοποιηθεί μέρος των δραστηριοτήτων της σε άλλα γνωστικά πεδία από εκπαιδευτικούς.
2. Μπορεί να οργανωθεί προβολή κινηματογραφικής ταινίας στις οποίες εντοπίζεται το θέμα ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των θρησκειών ή αποσπάσματα αυτών (Άνοιξη, Καλοκαίρι, Φθινόπωρο, Χειμώνας και πάλι Άνοιξη, Καλοκαίρι....., «Γκάντι» κ.α).

3. Προωθεί τη συνεργασία συναδέλφων σε project με στόχο την προβολή του διαφορετικού ή και των κοινών στοιχείων δύο διαφορετικών θρησκειών με στόχο έκθεση φωτογραφίας π.χ «Τα ταφικά μνημεία της Θεσσαλονίκης» (Όσον αφορά τη θρησκεία του Ινδουισμού στη Θεσσαλονίκη υπάρχουν τα ινδικά νεκροταφεία).
4. Συγκέντρωση λογοτεχνικών κειμένων που αναφέρονται σε άλλες θρησκείες ή τον τρόπο που παρουσιάζεται μία έννοια, όπως η αγάπη μέσα από το λογοτεχνικό πλούτο άλλων θρησκειών.
5. Οργάνωση θεατρικής παράστασης με σχετική θεματική.
6. Έκθεση φωτογραφίας ή εικόνων: Το νόημα ενός περιζώματος: Ο Γκάντι, η ένδυση ή η διάδοση της δυτικής ενδυμασίας στην Ελλάδα.
7. Διαθεματική εργασία με τον καθηγητή της μουσικής – κινέζικα μουσικά όργανα.
8. Διαθεματική εργασία: Μαθηματικοί όροι και Μάνταλα (στόχος: Χρήση στοιχείων και βασικής ορολογίας της γεωμετρίας, σχεδιασμός πολυγώνων με σωστή χρήση συμμετρίας και χρωμάτων). Η συνεργατική διδασκαλία-team teaching μεταξύ των εκπαιδευτικών της σχολικής μονάδας προωθείται από τέτοιου είδους Project.
9. Το υλικό που συγκεντρώθηκε μπορεί να χρησιμοποιηθεί για πρόγραμμα ηλεκτρονικής αδελφοποίησης με άλλα σχολεία (e-Twinnig) ή διασύνδεσης δικτυακά με σχολεία του εξωτερικού.

6. Π ρ ό σ θ ε τ ο υ λ ι κ ό π ο υ α ξ ι ο π ο ι ή θ η κ ε

Βιβλία

- Αγουρίδης Σ., *Η Αποκάλυψη του Ιωάννη*, εκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1994.
- Αλμπανάκη, Ξ. (2013). «Σύγχρονες διδακτικές προσεγγίσεις του μαθήματος των Θρησκευτικών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση με δημιουργική αξιοποίηση των Νέων Τεχνολογιών», εκδ. Μπαρμπουνάκη.

Αποστολίδου, Β, (2002), Λογοτεχνία και ιδεολογία: Το ζήτημα των αξιών κατά τη διδασκαλία της Λογοτεχνίας. Στο Αποστολίδου, Β, Χοντολίδου, Ε, (επιμ.) Λογοτεχνία και Εκπαίδευση, Δάρδανος, Αθήνα.

Αρχοντάκη, Ζ., και Φιλίππου, Δ., (2003). 205 Βιωματικές ασκήσεις για εμπύχωση ομάδων ψυχοθεραπείας, κοινωνικής εργασίας, εκπαίδευσης. Αθήνα: Καστανιώτης.

Bauwens, J., Hourcade, J., Cooperative Teaching: Rebuilding the Schoolhouse for All Students, Austin, Tex. : Pro-Ed, 1995.

Βιβλίο Εκπαιδευτικού για τα Θρησκευτικά Β΄ γυμνασίου, διδ. ενότ. 16, σ. 56-58 (για την παραβολή της Τελικής Κρίσης).

Γιαννουλάτου, Αν. ΙΧΝΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΤΟΥ ΥΠΕΡΒΑΤΙΚΟΥ – Χίου Χόνος Τζον Φλέμινγκ «Ιστορία της τέχνης

Γεωργογιάννης, Π & Κουνέλη, Β. Στο: Γεωργογιάννης, Π. (2008), Διαπολιτισμική Κοινωνική Ψυχολογία και έρευνα. Πάτρα: Typocenter.

Γκόβας, Ν. (2001) «Για ένα νεανικό δημιουργικό θέατρο: ασκήσεις – παιχνίδια – τεχνικές για εκπαιδευτικούς, εμπυχωτές νεανικών ομάδων», εκδ. ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ.

Γκότοβος, Α. (2002), Εκπαίδευση και ετερότητα- Ζητήματα Διαπολιτισμικής αγωγής, εκδ. Μεταίχμιο. Αθήνα: Gutenberg.

Γκότσης Χρ., Ο μυστικός κόσμος των βυζαντινών εικόνων, τόμ. δεύτερος, Αποστολική Διακονία, Αθήνα 1995², σ. 35.

Ζιάκας, Γ., «Ιστορία των θρησκευμάτων Α Τα ινδικά θρησκευματα, εκδόσεις Π. Πουρναρά, 1990, σσ. 279 κε).

Καραβιδόπουλος Ι., Στογιάννος Β., Ερμηνεία περικοπών Καινής Διαθήκης μετά στοιχείων εισαγωγής, τεύχ. Β΄, εκδ. Γενική Διεύθυνσις Εκκλ. Παιδείας, Αθήνα 1973, σ. 76-79 (για το χωρίο Κολ 3, 10-11).

Ματσαγγούρας, Γ.Η. (2001). Στρατηγικές Διδασκαλίας. Η Κριτική Σκέψη στη Διδακτική Πράξη. Εκδ. Gutenberg, Αθήνα.

Μαντζαρίδης Γ., Χριστιανική Ηθική, εκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1991, σ. 217 (για το παράδειγμα του κύκλου).

Migne, P.G. 34, 257-258. Πρβλ. Αποφθέγματα Αγίων Γερόντων, Αββάς Μακάριος ΛΗ', Αθήνα 1961, σελ. 70.

Μπακιρτζής, Κ.2004, Βιωματική εμπειρία και κίνητρα μάθησης, Αθήνα, Gutenberg.

Λάο Τσε, Τάο τε τσιγκ –εισαγωγή απόδοση Μαίρη Μεταξά Δημήτρης Χουλιάρκης, εκδόσεις μελάνι.

ΣΚΙΑΔΑΡ'ΕΣΗΣ Ι. (πρωτοπρ.), Ερμηνεία Περικοπών Ιωάννειας Γραμματείας, εκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2008, σ. 339εξ.

Σχολικό εγχειρίδιο Θρησκευτικών Β' λυκείου.

Σχολικό εγχειρίδιο Θρησκευτικών Β' γυμνασίου, διδ. Ενότ. 16.

Websites

Buckley, F.J., Team Teaching, San Francisco, 2000. Wendy W. Murawski, Lisa A. Dieker, Tips and Strategies for Co-Teaching at the Secondary Level. Ανακτήθηκε από <http://www.senia.asia/wp-content/uploads/2011/02/Tips-and-strategies-for-co-teaching-at-the-secondary-level.pdf>, προσπελάστηκε στις 20/4/2013.

Ηλεκτρονικό βιβλίο Έκφραση Έκθεση Ά Γενικού Λυκείου, ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ, <http://digitalschool-admin.minedu.gov.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-A110/246/1824,5882/>.

Οδηγός εκπαιδευτικού για τα θρησκευτικά Δημοτικού -Γυμνασίου, <http://ebooks.edu.gr/info/newps/%CE%98%CF%81%CE%B7%CF%83%CE%BA%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC/%CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CF%8C%CF%82%20%CE%B3%CE%B9%CE%B1%20%CE%98%CF%81%CE%B7%CF%83%CE%BA%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC%20%CE%94%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%8D%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%93%CF%85%CE%BC%CE%BD%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%BF%CF%85.pdf>.

Οικουμενική διακήρυξη των Ανθρωπίνων δικαιωμάτων

<http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=grk>.

Λογισμικό

ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ, ΛΟΓΙΣΜΙΚΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΘΡΗΣΚΕΙΕΣ